

Nr 44.

Ankom till Riksdagens kansli den 5 april 1910 kl. 2,30 m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om bildande af en ny odlingslånefond för kronotorpare i Västerbottens och Norrbottens län.

(I. A.)

Uti en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion (nr 69) har herr *E. F. Hellberg* hemställt, att Riksdagen ville besluta att bemyndiga riksgäldskontoret att under år 1911 i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst femtio tusen kronor för att utgöra en fond under benämning kronotorparnes nyodlingslånefond, hvarur lån finge utlämnas under af Kungl. Maj:t godkända villkor åt kronotorpare i Västerbottens och Norrbottens län.

Till stöd för denna framställning har motionären anfört följande:

»Som bekant, hafva statsmakterna på initiativ af norrlandskommittén inrättat en fond, afseende befrämjande af öfre Norrlands uppodling, den s. k. *norrländska nyodlingslånefonden*. Den har under de få år, den funnits, i afsevärd grad anlitats, särskildt inom Västerbottens län, och verkat mycket godt.

Hushållningssällskapen fungera därvid, såsom känt är, som låneförmedlare, och det är ingalunda små risker, som dessa på så sätt ikläda sig, i synnerhet som den borgen, som de olika läntagarne pretera, ofta är skäligen klen.

Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott beslöt också sistlidne sommar att ej utlämna lån för nyodlingar till andra än sådana, som *själfva äga den mark* lånet afser. Förhållandet är, enligt hvad jag inhämtat, detsamma i Norrbottens län.

Att ett sådant förhållande dock är mindre lyckligt, är uppenbart. Men å andra sidan ansågs detta ofvan nämnda beslut för mycket välbetänkt såväl för hushållningssällskapets egen skull som ock för borgensmannens, som i de allra flesta fall äro hemmansägare. Ty det har ansetts för mycket begärdt, att hushållningssällskapet eller enskilda hemmansägare

skola ansvara för både att odlingen verkställes och att de för densamma af staten utlämnade medel återbetalas, då de utlånats för odling af statens egen mark.

Men hvad som å andra sidan kan sägas vara absolut säkert är, att nog behöfde äfven *skogstorparne få tillgång till billiga lån*, för torpens uppodlande.

Senaste Riksdag beslöt vissa förbättringar för kronotorparne. Det bidrag af 500 kronor, som de förut bekommit först sedan torpet afsynats, höjdes då visserligen till 750 kronor att numera utbetalas successivt af staten genom domänstyrelsens försorg till dem, som fått rättighet att slå ned sina bopålar på kronomark. Men denna godtgörelse, som utgår af statsmedel, räcker, som bekant, knappast till bostad och nödiga åbyggnader, och det är ej att förutsätta, att en sådan person skall vara i tillfälle att af egna medel bidraga något; jag tror, att det skall blifva mycket svårt att framdraga exempel på sådana fall.

Emellertid bör, eller rättare sagdt måste, kronotorparen beredas *möjlighet att skaffa sig något rörelsekapital*, om han skall lyckas slå sig igenom och kunna lefva på sin torfva. Ett önskemål måste därför vara, att äfven kronotorpare kunde beredas *möjlighet att bekomma lån för nyodling*, ja, jag går så långt, att jag anser det vara ett livsvillkor för dem. Hvad som är säkert är, att något bör göras för att försöka hjälpa fram äfven denna form för egnahemsanläggningar, som kallas kronotorp.

Däriigenom att hushållningssällskapen i Västerbottens och Norrbottens län icke anse sig kunna bevilja lån åt kronotorpare ur den norrländska nyodlingslånefonden, har kronotorparen kommit *i en sämre ställning än andra jordbrukare*; om kronotorparen skall kunna reda sig på sin torfva, måste han *beredas möjlighet att göra densamma grön*; tidsandan går ju numera också i den riktningen att söka *bereda egna hem* åt så många som möjligt; och kronotorparen har nog sin *mission att fylla*, äfven han. Men möjligheten till billiga lån för nyodlingar å torpen bör öppnas, och detta anser jag skulle bäst ske däriigenom, att en särskild *fond* bildades enbart för detta ändamål.

Denna fond skulle stå under förvaltning af statskontoret. Lån från fonden skulle utgå endast för nyodlingar å kronotorp, efter upprättad plan och kostnadsförslag för odling, samt må ej utgå med högre belopp än hälften af den beräknade kostnaden för nyodlingen, och under alla omständigheter ej till mera än 500 kronor. Lånen utlämnas successivt, t. ex. med en tredjedel vid utfärdandet af förbindelse å penningarna och arbetet, en tredjedel, när hälften af odlingsarbetet blifvit utfördt, samt återstoden,

när bevis om detsamma fullbordande lämnats. Detta för att göra den risken för staten så ringa som möjligt, att penningarna användts för torparens behof, utan att odlingen blifvit verkställd. Plan och kostnadsförslag böra upprättas af i jordbruk kunnig person, och låneansökan med dennes förord ingifvas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som förmedlar lånet. Tillsyn och kontroll öfver att odlingen verkställas enligt den upprättade planen utföras af jägmästare eller kronojägare, som äfven utfärda de erforderliga intygen om arbetets fortskridande och fullbordande. Å lånet, som bör vara räntefritt åtminstone ett år efter medlens lyftande, lämnas skuldförbindelse, men med de bestämmelser angående följderna af försummelse att verkställa odling eller göra föreskrifna afbetalningar, som af vederbörande må befinnas nödiga. Förbindelsen torde ock helst böra vara sådan, att den äfven gäller eventuell ny innehafvare af torpet, då ju genom lånet detsamma förbättrats och afkastningen höjts. Lånet löper med tre procents ränta och årlig amortering, på samma sätt som lån ur norrländska nyodlingslånefonden, och inbetalningarna upptagas å debetsedlarna.

Detta är några tankar om, huru det möjligen kunde och borde ordnas. Men törhända finnes det ännu bättre sätt att lösa denna viktiga fråga; erfarenhet och tillräcklig sakkunskap lära nog finnas att tillgå hos våra vederbörande.»

Med de i motionen omförmälda kronotorparna torde afses innehafvare af sådana lägenheter, som upplåtits enligt kungl. skrifvelsen till domänstyrelsen den 29 maj 1891 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län, kungl. kungörelsen den 27 maj 1904 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län samt kungl. kungörelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker i de sex nordligaste länen. Enligt nämnda kungl. skrifvelse voro dessa upplåtelse hufvudsakligen att betrakta såsom ett medel för åstadkommande af förbättrad vård af kronoskogarna, hvarest lägenheterna, de s. k. skogstorpen, förlades. Sålunda var för skogstorparen stadgad viss skyldighet att utföra bevakningstjänst och, mot skälig ersättning, andra å skogen erforderliga arbeten efter vederbörande skogstjänstemans anvisning. I de senare författningarna modererades af vissa anledningar upplåtelsevillkoren, så att stadgandet om *skyldighet* för lägenhetsinnehafvaren att åt kronan utföra arbete å skogen borttogs. Till grund för upplåtelse — äfven för dem enligt sistnämnda kungörelse — låg dock alltjämt en sträfvan att å skogarna bereda tillgång å för deras skötsel och vård nödig arbetskraft. I öfverensstämmelse härmed torde en icke oväsentlig del af ifrågavarande

Utskottet.

lägenhetsinnehafvares inkomster härflyta från skogsarbetet. Deras ställning som jordbrukare torde därför icke kunna anses vara sådan, som motionären synes hafva uppfattat densamma, nämligen att de skola »kunna lefva på sin torfva», utan torde i åtskilliga afseenden förefinnas en väsentlig skillnad mellan dem och de norrländska jordbrukare, som uteslutande ägna sig åt jordbruket, så icke minst beträffande behovet af nyodlingslån. I alla händelser torde lägenhetsinnehafvarnes lånebehof icke vara af den betydelse, motionären uppgifver. Och detta så mycket mer som de för anläggandet af sina lägenheter erhålla, utan återbetalningsskyldighet, en i penningar utgående odlingshjälp, hvilken enligt sistberörda kungörelse höjts till 750 kronor. I fråga härom yttrar motionären, att »denna godtgörelse, som utgår af statsmedel, räcker, som bekant, knappast till bostad och nödiga åbyggnader». Visserligen har utskottet, då nyssnämnda kungörelse ännu gällt endast kort tid, för sin del icke kunnat bilda sig något på erfarenhet grundadt omdöme i berörda afseende. Men då lägenhetsinnehafvaren äger att å skogen kostnadsfritt taga behöfligt virke till lägenhetens åbyggnader och nödiga hägnader äfvensom gagnvirke till öfrigt husbehof samt han väl själf bör utföra det för lägenhetens bebyggande och uppodlande nödiga arbetet, torde enligt utskottets förmenande den kontanta odlingshjälpen förslå jämväl till utförande af så mycket odlingsarbete, att den af motionären åstundade nyodlingslånefonden icke kan anses vara af behovet påkallad.

På grund af hvad sålunda anförts och då, enligt hvad utskottet har sig bekant, statsbidrag för utförande af odlingsföretag å lägenheter af nu ifrågavarande slag beviljats från norrländska afdikningsanslaget, hvadan alltså innehafvarna af sådana lägenheter icke, såsom motionären synes antaga, äro uteslutna från möjligheten att, utöfver odlingshjälpen, af allmänna medel erhålla understöd för nyodlingar, får utskottet hemställa,

att Riksdagen icke må bifalla herr Hellbergs förvarande motion.

Stockholm den 5 april 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation

har anmälts af herrar *G. Jansson*, grefve *R. G. Hamilton*, *G. A. E. Kronlund* och *S. Linders*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herr *E. F. Hellbergs* förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i hvilken form innehafvare af sådana odlingslägenheter, som afses i kungl. skrifvelsen till domänstyrelsen den 29 maj 1891 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län, kungl. kungörelsen den 27 maj 1904 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län samt kungl. kungörelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker i de sex nordligaste länen, må kunna komma i åtnjutande af lån af statsmedel för uppodling af lägenheterna, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen må föranleda.